

درستی اطلاعات

گروه ویژه خدمات اعتمادبخشی و درستی اطلاعات

کاری از: گروه ویژه خدمات اعتمادبخشی و درستی اطلاعات کارگروه اجرایی خدمات اطمینان بخشی انجمن حسابداران عمومی آمریکا
مترجمان: امیر پوریان نسب، و ابراهیم ابراهیمی

چکیده

هدف این رهنمود رسمی، تعریف درستی اطلاعات^۱ و ارائه‌ی متن‌ی برای استفاده‌کنندگان، تهیه‌کنندگان و افراد حرفه‌ای است. این رهنمود توسط گروه ویژه خدمات اعتمادبخشی و درستی اطلاعات، وابسته به کارگروه اجرایی خدمات اطمینان بخشی انجمن حسابداران عمومی گواهی‌شده‌ی آمریکا (AICPA)، با هم‌کاری انجمن حسابداران خبره‌ی کانادا منتشر شده است؛ و هدف از آن، بینش‌افزایی درباره‌ی این است که درستی اطلاعات به چه معنی است و چگونه می‌تواند به‌دست آید و حفظ شود. مطالب بحث شده در این رهنمود، مورد توجه اعضای انجمن، حرفه‌ی حسابداری و حسابرسی و دیگر افراد حرفه‌ای مشغول در فرایند گزارش‌گری کسب و کارها، شامل تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان اطلاعات، خواهد بود.

پیش‌گفتار

هدف این رهنمود، تعریف درستی اطلاعات و ارائه‌ی متن‌ی برای استفاده‌کنندگان، تهیه‌کنندگان، و افراد حرفه‌ای است. تمرکز این رهنمود بر معنی درستی اطلاعات و چگونگی دستیابی و حفظ آن است. هم‌چنین تأکیدگذاری‌هایی نیز بر ارزش افزوده‌ی حاصل از تایید درستی اطلاعات توسط یک فرد حرفه‌ای مستقل اطمینان‌دهنده همانند حساب‌برسان مستقل خواهد شد. کسب‌وکارها، گونه‌های متفاوتی از اطلاعات را با فرایندگی در دسترس مدیران، سرمایه‌گذاران، ضابطه‌گذاران، سهام‌داران و دیگر اشخاص ذی‌نفع قرار می‌دهند. این اطلاعات ممکن است شامل گزیده‌هایی از صورت‌های مالی مانند موجودی کالا یا دریافتنی‌ها، داده‌های به‌دست‌آمده از دفاتر شرکت مثل حجم تولید و نماگرهای کلیدی عملکرد باشد. انتظار می‌رود این روند ادامه یابد. افزون بر سنجیه‌های (اوزان) منتشره‌ی واحدهای اقتصادی،

سنجیه‌های متعددی نیز توسط دیگر سازمان‌ها برای اهداف متفاوت منتشر می‌شود. مثلاً، آمار اشتغال توسط مقامات دولتی و غیردولتی برای استفاده‌ی تحلیل‌گران اقتصادی، کسب و کارها و عموم منتشر می‌شود. در حوزه‌ی گزارش‌گری پایداری، سنجیه‌های منتشره شامل داده‌های الکترونیکی امواج، انرژی تولیدشده/ مصرف‌شده و ذخایر منابع (مثل شبکه و تن) است. سازمان‌های خدماتی به صورت مرتب گزارش‌های عملکردی اندازه‌گیری شده با سنجیه‌های تعریف شده در توافق‌نامه‌ها یا تعهدنامه‌های خدمات را تولید می‌کنند. ذی‌نفعان از این اطلاعات در تصمیم‌گیری‌های خود، تفسیر یا استفاده از دیگر اطلاعات و معمولاً افزایش دانش و آگاهی خود درباره‌ی موضوعات مطرح استفاده می‌کنند. استفاده‌کنندگان برای گرفتن بهترین تصمیمات نیاز دارند به درستی اطلاعات اطمینان کنند.

دامنه

در این رهنمود، درستی اطلاعات به معنی بازنمایی وفادارانه‌ی اطلاعات با توجه به موضوع نهفته در آن اطلاعات و نیز برآزش اطلاعات با استفاده‌ی مورد نظر تعریف می‌شود.

اطلاعات می‌تواند ساختارمند (مانند تراکنش‌های حسابداری)، نیمه‌ساختارمند (مانند دادگان ششی گرا) یا ناساختارمند (مانند داده‌های خام، مثل رشته‌ای از ارقام) باشند. برای اهداف این رهنمود، اطلاعات دربرگیرنده‌ی بازنمایی‌های مربوط به یک یا چند رویداد و/یا رخداد خاص است که برای یک کاربرد مشخص ایجاد شده‌اند. این رویدادها یا رخدادهای خاص می‌توانند صفات و ویژگی‌های پرشماری داشته باشند که در مجموعه‌ای از اطلاعات، بسته به استفاده‌ی مورد نظر از اطلاعات، آورده شوند. بعضی از استفاده‌های اطلاعات ممکن است مستلزم ثبت اندک صفاتی درباره‌ی مجموعه‌ی مشخصی از رویدادها یا رخدادهای خاص باشند. در حالی که، دیگر استفاده‌ها ممکن است مستلزم ثبت شمار زیادی از صفات درباره‌ی همان رویدادها یا رخدادهای خاص باشند. برای این که اطلاعات فایده‌مند باشند، توصیف هدف اطلاعات و دیگر اطلاعات متنی لازم برای استفاده از اطلاعات اهمیت دارد. این راه‌افرا اطلاعات می‌خوانند.

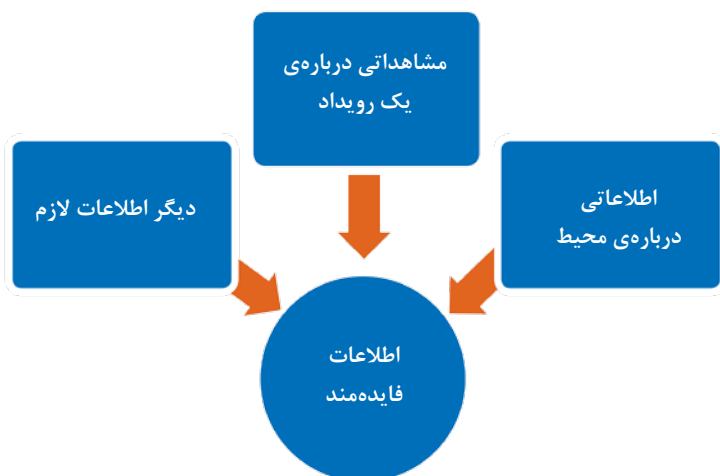
وقتی یک فرد حرفه‌ای انجام یک کار گواهی‌گری درباره‌ی درستی اطلاعات را می‌پذیرد، اطلاعات موضوع آن کار است و درستی یا بازنمایی وفادارانه‌ی آن، از راه ارزش‌یابی چگونگی بازنمایی آن موضوع که قصد بازنمایی آن را دارد تعیین می‌شود. مثلا، گزارش هوشناسی بازنمای وضعیت آب و هوا است. بنابراین، درستی گزارش هوشناسی بستگی به این دارد که این گزارش چگونه آب و هوا را بازنمایی می‌کند.

به بیان کوتاه، اطلاعات برای منظور خاص تهیه می‌شوند و در برگیرنده‌ی این موارد هستند: (۱) نکاتی درباره‌ی ویژگی‌های رویدادها یا رخدادهای خاص که مربوط به آن است، (۲) اطلاعاتی درباره‌ی محیطی که رویدادها در آن جا روی می‌دهند یا رخدادهای خاص در آن وجود می‌یابند، و (۳) دیگر اطلاعات لازم برای نکاتی که برای منظور نظرشان استفاده می‌شوند. درستی اطلاعات، هم بر مبنای سازگاری اطلاعات با فرا اطلاعات و هم بازنمایی وفادارانه‌ی تعیین می‌شود. بنابراین، درستی اطلاعات شامل صحت، ربط‌پذیری، دقت، به‌هنگامی، و کامل بودن اطلاعات و فرا اطلاعات آن است. اطلاعاتی را که برای منظوری خاص صحیح، ربط‌پذیر، دقیق، به‌هنگام و کامل هستند می‌توان "برآورده‌ی هدف" نامید.

در استفاده‌ی اطلاعات، استفاده‌کنندگان نیاز دارند سطح اطمینان‌شان به درستی اطلاعات را ارزیابی کنند. در غیر این صورت، آنان ممکن است اتکالی نابه‌جایی به اطلاعات کنند. اطمینان به درستی اطلاعات می‌تواند از منابع مختلفی سرچشمه بگیرد، شامل: (الف) اطلاعات اضافی عرضه‌شده از سوی شخص مسئول اطلاعات - مانند توصیف فرایند تولید اطلاعات؛

(ب) خوش‌نامی و اعتبار آن شخص مسئول؛

(پ) آگاهی و دانش استفاده‌کننده - اعم از این که از پیش وجود داشته یا به طور مشخص با هدف ارزش‌یابی درستی اطلاعات

شناخت چرخه‌ی عمر اطلاعات

به‌دست آمده باشد؛

(ت) اعتباربخشی اطلاعات از سوی یک شخص سوم برخوردار از دانش کافی در ارزش‌یابی درستی اطلاعات - که ممکن است در زمینه‌ی یک کار حرفه‌ای باشد یا نباشد؛ و

(ث) دریافت گزارشی از یک شخص سوم مستقل بر مبنای روش‌های اجرا شده برای ارزش‌یابی درستی اطلاعات ارائه‌شده از سوی شخص مسئول - این گزارش می‌تواند دربردارنده‌ی اظهارنظر درباره‌ی انطباق اطلاعات با معیارهای مشخص باشد و توسط یک حسابدار عمومی در چارچوب استانداردهای گواهی‌گری گزارش شود.

گزارش رسیدگی در مورد درستی اطلاعات، (گزارشی که از سوی حسابدار عمومی مستقل یا یک فرد حرفه‌ای داری شرایط دیگر تهیه شده است) معمولاً بالاترین سطح اطمینان را به دست می‌دهد. زیرا، این کارها با بی‌طرفی و در انطباق با استانداردهای حرفه‌ای مربوط انجام می‌شود.

بخش ۱۰۱ استانداردهای گواهی‌گری انجمن حسابداران عمومی گواهی‌شده‌ی آمریکا، با عنوان کارهای گواهی‌گری (AT ۱۰۱) به افراد حرفه‌ای این امکان را می‌دهد که درباره‌ی موضوعاتی غیر از صورت‌های مالی تاریخی گزارش دهند. این استاندارد به افراد حرفه‌ای اجازه می‌دهد مستقیماً درباره‌ی موضوعاتی هم‌چون داده‌ها یا اطلاعات گزارش دهند، یا درباره ادعایی مشخص مربوط به موضوعی مشخص گزارش دهند.

چندین بخش از این مقاله به کاربست این استانداردها می‌پردازند. افزون بر این بخش ۱۰۰ اصول خدمات اعتمادبخشی با عنوان معیارها و مثال‌هایی برای امنیت، دسترسی‌پذیری، درستی پردازش، محرمانگی، و حریم شخصی، رهنمودی را برای وضعیت‌هایی به دست می‌دهد که یک فرد حرفه‌ای در مورد اثربخشی کنترل‌های حاکم بر پردازش و انبارش اطلاعات، و نه خود اطلاعات، گزارش می‌دهد. بدون شک به تدوین استانداردهای گواهی‌گری جدید برای گزارشگری افراد حرفه‌ای در مورد درستی اطلاعات ضرورت دارد ولی احتمالاً لازم است حرفه رهنمودی جدید را تدوین کند.

فرایند به‌دست‌آوری یا ایجاد اطلاعات با بازنمایی نیاز به اطلاعات مشخص آغاز می‌شود. پس از این که این نیاز شناسایی شد، از راه یک "چرخه‌ی عمر ایجاد اطلاعات" (IDLC) پاسخ داده می‌شود. این چرخه‌ی عمر معمولاً شامل برداشتن گام‌های زیراست:

(الف) تشخیص اطلاعات

(ب) طراحی کردن اطلاعات و تعریف داده‌ها

(ج) ایجاد و توسعه‌ی فرایند/سامانه

(د) اجرای چرخه‌ی عمر پردازش اطلاعات

(ه) بازبینی طراحی اطلاعات

(و) کنارگذاری اطلاعات (امحا یا بایگانی همیشگی)

پس از بازنمایی نیاز به اطلاعات، نیازمندی‌ها و وابسته‌های اطلاعات شناسایی می‌شوند و اطلاعات و چرخه‌ی عمر آن طراحی می‌شود. طراحی با شناسایی موضوع (رویدادها یا رخدادهای خاص مورد نظر) که اطلاعات به آن مربوط می‌شود، آغاز می‌شود. این کار با توجه به نیازهای اطلاعاتی شناسایی‌شده‌ی استفاده‌کنندگان انجام می‌شود. فرایند طراحی صفاتی از رویداد یا رخدادهای خاص را که مشاهده و گزارش خواهد شد تعریف می‌کند. این طراحی در توان‌مندسازی برآزش اطلاعات نقش حیاتی دارند. طراحی هم‌چنین به همه‌ی گام‌های چرخه‌ی عمر اطلاعات - ثبت مشاهده (یا یافته‌ها)، گزارش به استفاده‌کننده، و امحا، در پایان چرخه‌ی عمر، می‌پردازد.

چرخه‌ی عمر پردازش اطلاعات به‌خودی‌خود به عمر بخش مشخصی از اطلاعات، از زمان قابلیت شناسایی اطلاعات تا زمان امحاء آن دلالت می‌کند. گام‌های کلیدی این چرخه‌ی عمر عبارت‌اند از:

(الف) ایجاد یا شناسایی داده‌ها

(ب) اندازه‌گیری

(پ) مستندسازی یا ثبت

(ت) درون‌داد

(ث) پردازش، تغییر یا تجمیع (برای تبدیل داده‌ها به اطلاعات)

(ج) انبارش یا بایگانی

چ) برون داد یا بازیابی

ح) گزارشگری

خ) توزیع

د) استفاده

ذ) امحاء

نمایه‌ی زیر، چکیده‌ی این گام‌ها را نشان می‌دهد.

صفات هر رویداد یا رخداد خاص تحت تاثیر مشخصات محیط آن است که ممکن است طی دوره‌های زمانی وقوع رویداد یا رخداد خاص و گزارش اطلاعات تغییر کند. بنابراین، شناخت صفات اطلاعات مشخص متضمن آن است که بررسی شود محیط طی چرخه‌ی عمر اطلاعات شامل محیط‌های کنترلی و پردازش و محیط گسترده‌تری که در آن جا رویداد یا رخداد خاص واقع می‌شود و اطلاعات استفاده می‌شود چگونه تغییر می‌کند. مثلا، فروش بستنی در یک محل مشخص تحت تاثیر عواملی هم چون دمای محل، فعالیت همکار همسایه، مردم آن منطقه و دیگر موارد است. در طراحی اطلاعات برای گزارشگری فروش بستنی به مدیریت، بایسته است همه‌ی این مشخصات محیطی برای شمول اطلاعات در این گزارش به منظور آوردن اطلاعات در متن لحاظ شود.

توصیف بعضی از صفات یک رویداد یا رخداد خاص (ویژگی‌های محیطی) ممکن است دشوار باشد، یا ممکن است توصیف‌نشدنی (مانند آنچه مخاطب یک برنامه‌ی تلویزیونی مشخص جذاب می‌داند)، یا تعیین‌نشده باشد (مانند نیت یک وام‌گیرنده برای نگاه‌داری مناسب و درست از دارایی‌های به رهن گذاشته‌شده). با این حال، این صفات وجود دارند و ممکن است بر اهمیت و تفسیر بخشی یا جنبه‌ای از اطلاعات تاثیر داشته باشند. مثلا، صفت محبوبیت هنرپیشه‌یک برنامه‌ی تلویزیونی ممکن است بر نوع برداشت مردم از آن برنامه‌ی تلویزیونی تاثیر داشته باشد؛ که این مستقیم بر شمار بینندگان آن برنامه تاثیر گذار است. اگر محبوبیت آن هنرپیشه تغییر کند، ممکن است تاثیر مستقیمی بر

شمار بینندگان داشته باشد، ولی این تغییر ممکن است به آسانی اندازه‌گیری یا توصیف نشود. طراحی اطلاعاتی درباره‌ی برنامه‌ی تلویزیونی باید تاثیر این صفات را بر برازش هدف اطلاعات لحاظ کند، و این موضوع را مدنظر قرار دهد که آیا حذف چنین صفاتی موجب گمراه‌کنندگی اطلاعات می‌شود یا نه.

صفات ممکن است کمیت‌پذیر یا کیفی باشند. یک صفت یا ویژگی محیطی کمیت‌پذیر در نقطه‌ای از زمان گذشته یا حال قابل اندازه‌گیری است، ولی اندازه‌گیری اطلاعات کیفی دشوار است. در طراحی اطلاعات کیفی، باید توجه داشت آیا اطلاعات و فرا اطلاعات به اندازه‌ی کافی بی‌طرف (عینی) هستند که ریسک کژفهمی از اطلاعات را به سطح پذیرفتنی کاهش دهند.

اگر یک صفت قابلیت اندازه‌گیری در آینده را داشته باشد، صفت آن رویداد یا رخداد خاص، احتمالا مشروط به وقوع یک یا چند رویداد آینده است. از طرف دیگر ممکن است اطلاعاتی درباره‌ی این رویدادهای آینده وجود داشته باشد که توصیف‌پذیر، کمیت‌پذیر یا اندازه‌پذیر (مثلا بر مبنای احتمال معلوم) باشند، و بنابراین، بایسته است موارد در طراحی اطلاعات گنجانده شوند.

اگر اندازه‌پذیری یک قلم بستگی به وقوع یک رویداد آینده داشته باشد، این قلم می‌تواند در تاریخ یا دوره‌ای که معین است یا تاریخ یا دوره‌ای که نامعین است، اندازه‌پذیر باشد. مثلا، شماری از فروش‌های آینده که در دوره‌ی برگشت ۳۰ روزه برگشت می‌شوند، به یک دوره‌ی معین مربوط هستند، در حالی که، تاریخ وصول یک حساب دریافتنی به خاطر اعلام ورشکستگی (مشتری) با احتمال بیش‌تری نامعین است.

عینیت یا ذهنی بودن یک قلم می‌تواند بر آسانی چیزی که می‌تواند با آن اندازه‌گیری شود، تاثیر گذارد. هر دو گونه‌ی اطلاعات، عینی یا ذهنی، احتمالا می‌توانند اندازه‌گیری شوند. ولی، اندازه‌گیری یک قلم ذهنی معمولا دشوارتر است. تا آن‌جا که شاید اندازه‌گیری ذهنیت مفرط امکان‌پذیر نباشد.

هر قلمی از اطلاعات که دارای فرا اطلاعات مرتبط با آن

تحصیل داده‌ها

- ایجاد یا شناسایی
- اندازه‌گیری
- مستندسازی یا ثبت

تولید

- درون داد
- پردازش، تغییر یا تجمیع
- انبارش یا بایگانی
- برون داد یا بازیابی

نشر

- گزارشگری
- توزیع

سرانجام

- استفاده
- امحاء

اطلاعات است - مانند ویژگی‌های محیطی اشاره شده در بالا - به استفاده‌کنندگان این امکان را می‌دهد که اطلاعات را بفهمند و تفسیر کنند. فرا اطلاعات به عنوان اطلاعاتی درباره‌ی اطلاعات تعریف می‌شود. فرا اطلاعات توصیف می‌کند اطلاعات چیست و به شناخت رویداد یا رخداد خاص و صفات آن کمک می‌کند. مثلا، ۳۵۳۰۰ بی معنی است؛ زیرا، نمی‌دانیم این عدد چه چیز را بازنمایی می‌کند. می‌تواند دلار، مایل، یا تعداد خودرو باشد. اگر علامت دلار را به آن بیفزاییم، می‌دانیم یک اندازه‌ی پولی است. ولی، هنوز نمی‌دانیم آن قلم چیست. اگر برچسب "موجودی کالا" به آن افزوده شود، اطلاعات بیش‌تری در اختیار خواهیم داشت. ولی، هنوز هم برای این که بسیار فایده‌مند باشد، کافی نیست. با این حال، افزودن یک شرح یا توصیف - مثلا، موجودی کالای تکمیل‌شده‌ی شرکت جونز در ۳۱ دسامبر ۲۰X۱، ارزش‌گذاری شده طبق استانداردهای آمریکا به اقل بهای تمام‌شده و ارزش نقدشوندگی خالص - مقدار اطلاعات معقولی را به دست می‌دهد که شامل مالکیت، تاریخ و ارزش آن است. همه‌ی این اطلاعاتی که افزوده شدند، فرا اطلاعات هستند.

فرا اطلاعات، اطلاعات افزودنی درباره‌ی یک قلم هستند؛ و این اطلاعات را در متنی قرار می‌دهند که آن را برازنده‌ی هدف می‌سازند. چنین متنی هم چنین برای اجرای یک کار گواهی‌گری درباره‌ی اطلاعات ضروری است. در مثال یادشده، کار رسیدگی می‌توانست درباره‌ی این موضوع باشد که آیا موجودی کالا به طور منصفانه بر طبق اصول حسابداری پذیرفته‌ی همگانی نمایش داده شده است. در این مورد، اصول حسابداری پذیرفته‌ی همگانی معیارهای مناسبی را برای ارزیابی اطلاعات موجودی کالا به دست می‌دهد. بنابراین، معیار مناسب مورد استفاده در یک کار گواهی‌گری یک بخش از فرا اطلاعات مربوط به موضوع است.

یک فرد حرفه‌ای که مشغول اجرای یک کار گواهی‌گری درباره‌ی درستی اطلاعات است، نیاز دارد هنگام ارزش‌یابی درستی اطلاعات کامل بودن اطلاعات و همراه بودن فرا اطلاعات را در نظر گیرد. دامنهای از فرا اطلاعات وجود دارد که ممکن است از بسیار کامل تا کمینه‌ترین مقدار - که شاید فقط یک تعریف اولیه یا یک برچسب باشد - در دسترس باشند. در مورد کمینه‌ترین مقدار - جایی که فرا اطلاعات کمینه باشد - فرد حرفه‌ای ممکن است به این نتیجه برسد معیارها، مثل اطلاعات، برای انجام کار به اندازه‌ی کافی کامل نیست.

وقتی اطلاعات توسط یک استفاده‌کننده از صورت اولیه‌اش استخراج یا استنتاج می‌شود، ممکن است در متنی متفاوت قرار داده شود که می‌تواند باعث شود استفاده‌کنندگان آن اطلاعات را به غلط تفسیر کنند یا از آن کژفهمی داشته باشند. با این که استفاده‌کنندگان همواره قادر بوده‌اند اقلامی را از بین خطوط صورت‌های مالی بیرون بکشند و آن‌ها را در متون دیگر نمایش دهند، ولی تغییرات فناوری در صدد بوده‌اند که امکان جابه‌جایی یا انتقال‌پذیری اطلاعات را افزایش بدهند. بر این اساس، متن‌زدایی یا بازنم‌گذاری اطلاعات الکترونیکی بسیار آسان‌تر و رایج‌تر شده است.

جابه‌جایی یا انتقال‌پذیری اطلاعات سرچشمه‌گرفته از موارد

زیر است:

الف) تغییر متنی که اطلاعات در آن نمایش داده می‌شود، ممکن است بدین معنی باشد که:

۱. ممکن است برای استفاده کنندگان دشوار باشد تعیین کنند چه اطلاعاتی می‌تواند انتقال یابد.

۲. فرا اطلاعات مهم مورد نیاز برای شناخت اطلاعات ممکن است همراه با اطلاعات انتقال پذیر نباشد و ممکن است در دسترس استفاده کنندگان نباشد.

۳. معیار مورد استفاده برای ارزش‌یابی درستی اطلاعات در متن اولیه ممکن است در متن جدید مناسب نباشد. یک نمونه، حذف افشا از یک صورت مالی است که طبق "دیگر مبانی جامع حسابداری" تهیه شده باشد. هر استفاده کننده‌ای که متن اولیه اطلاعات را شناساند، ممکن است فرض کند آن صورت مالی طبق اصول حسابداری پذیرفته‌ی همگانی تهیه شده است؛ و ممکن است گمراه شود.

ب) اطلاعات می‌تواند در بین سامانه‌های مختلف حرکت کند که درستی آن‌ها به دلیل تفاوت در کیفیت کنترل‌های میان سامانه‌ها درستی آن به مخاطره می‌افتد. استفاده از فنون برچسب‌گذاری نوین - مانند آنچه در اکس‌ام‌ال یا اکس‌بی‌آرال یافت می‌شود - می‌تواند به پیوست‌سازی فرا اطلاعات متنی - از قبیل استانداردهای به کار رفته - به اطلاعات کمک کند؛ یا این هدف که این فرا اطلاعات همراه با اطلاعات جریان یابد. وقتی فرا اطلاعات مستلزم استانداردهایی از قبیل استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی (IFRS) یا استانداردها، یا چارچوب‌هایی مثل کوزو (COSO) باشد، فرا اطلاعاتی که همراه با اطلاعات جریان می‌یابد ممکن است محدود به ربط‌ها یا راجعات به بخش‌ها یا بندهای الزام‌آور آن استانداردها یا چارچوب‌ها شود.

ربط دادن اطلاعات به یک نقطه‌ی زمانی یا یک دوره‌ی زمانی نیز متن یا زمینه‌ی مهمی برای استفاده‌ی اطلاعات است. اطلاعاتی که طی یک دوره مربوط است، چه بسا طی یک دوره‌ی متفاوت دیگر مربوط نباشد. زیرا، متن یا زمینه‌ی آن برای استفاده‌ی اطلاعات در دوره‌ی متفاوت مناسب نیست. مثلاً، فروش کارت‌پانچ در گذشته پیش‌بین خوبی از مصرف رایانه بود؛ ولی، برای هدف امروز چندان معتبر نیست. فایده‌مندی اطلاعات طی زمان تغییر می‌کند و شخص مسئول باید پیوسته موضوع مورد بحث و زمینه‌ی را به منظور ارزش‌یابی ربط‌پذیری بررسی کند.

ریسک درستی اطلاعات

ریسک‌های مختلفی در ارتباط با طراحی، اجرا و استفاده‌ی اطلاعات و نیز هنگام اجرای یک کار گواهی‌گری درباره‌ی درستی آن وجود دارد. این ریسک‌ها زیر عناوین ریسک موضوع، ریسک طراحی اطلاعات، ریسک استفاده، و ریسک چرخه‌ی عمر پردازش اطلاعات بحث می‌شوند. این ریسک‌ها می‌توانند بر درستی اطلاعات، افزایش احتمال کژنمایی با اهمیت اطلاعات یا ریسک کژفهمی اطلاعات طی استفاده از آن‌ها تأثیر بگذارند لازم است به این ریسک‌ها در زمان انجام کارهای "گواهی‌گری" توجه شود.

- ریسک موضوع مورد بررسی: سومین استاندارد عمومی کارهای

گواهی‌گری می‌گوید: فرد حرفه‌ای باید دلیل داشته باشد که معتقد است موضوع مورد بررسی واجد شرایط ارزش‌یابی در برابر معیارهایی است که مناسب و در دسترس استفاده کنندگان است. ریسک موضوع مورد بررسی، آن ریسک است که معیار مناسبی برای رویدادها یا رخداد خاص مشخص تدوین نشده باشد، و اطلاعات درباره‌ی رویدادها یا موجودیت‌ها برای استفاده‌ی آن برای اهداف مد نظر (برازش هدف) نامناسب باشد. این ریسک در بردارنده‌ی اجزای زیر است:

الف- صفات مورد نظر مربوط به رویداد یا رخداد خاص یا ویژگی‌های محیطی و دیگر فرا اطلاعات ممکن است مشاهده‌پذیر یا اندازه‌پذیر نباشد. مثلاً، صفات ممکن است وابسته به رویدادهای آینده باشند - مانند وصول‌پذیری حساب‌های دریافتی، آن‌ها همچنین ممکن است عوامل کیفی باشند که برای مشاهده یا اندازه‌گیری بسیار ذهنی باشند.

ب- اطلاعاتی که می‌توانند عرضه شود، گمراه‌کننده شوند، یا احتمالاً به درستی توسط دریافت‌کننده (مخاطب) مورد نظر فهمیده نشوند.

- ریسک استفاده آن ریسک است که اطلاعات برای هدفی غیر از هدف مد نظر استفاده شوند، یا آن موقع که باید استفاده نشوند. این ریسک شامل ریسک این است که:

الف) استفاده‌کننده‌ی مورد نظر از اطلاعات برای اهدافی به جز استفاده‌ی مورد نظر استفاده کند، یا نتواند از اطلاعات برای استفاده‌ی مورد نظر استفاده کند که به تصمیم‌گیری اشتباه یا کژفهمی از طرف استفاده‌کننده بینجامد. این شامل موارد زیر می‌شود:

۱. گزینش اطلاعات نامناسب یا حذف اطلاعات مناسب برای استفاده در فرایند تصمیم‌گیری
- جانشین‌سازی نامناسب اطلاعات در دسترس برای اطلاعات غیر قابل دسترس
- پیشجویی نامناسب اطلاعات برای دیگر رویدادها/رخدادهای خاص
- ترکیب / انتقال / آمایش نامناسب اطلاعات
۲. تفسیر نادرست یا به کارگیری نادرست اطلاعات/فرا اطلاعات
۳. ناسازگاری‌ها و تناقضات در فرایند تصمیم‌گیری توسط یک استفاده‌کننده یا بین استفاده‌کنندگان
۴. تناقض/کژفهمی بین قصد عرضه‌کننده‌ی اطلاعات و قصد استفاده‌کننده‌ی اطلاعات

ب- افرادی غیر از استفاده‌کننده‌ی مورد نظر از این اطلاعات استفاده می‌کنند. در نتیجه، کژفهمی در مورد بخشی از استفاده‌کنندگان یا تصمیم اشتباه ایجاد می‌شود.

تفسیر نادرست یا به کارگیری نادرست اطلاعات می‌تواند در صورتی روی دهد که اطلاعات عرضه‌شده با هدف مورد نظر مناسب نباشد، یا فرا اطلاعات تهیه‌شده ناقص، اشتباه یا گمراه‌کننده باشند. کاربست نادرست فرا اطلاعات می‌تواند مثلاً زمانی روی دهد که به اطلاعات عرضه‌شده وزن بسیاری در فرایند تصمیم‌گیری داده شود، یا همه‌ی فرا اطلاعات مورد نیاز برای استفاده‌ی مورد نظر را دربرگیرند یا توسط استفاده‌کننده‌ی مورد نظر به خوبی فهمیده نشود (مانند استفاده از اطلاعات و افشاهایی که به زبان آلمانی نوشته شده است، توسط فردی که دانش محدودی از زبان آلمانی دارد).

ریسک‌های تفسیر نادرست یا به کارگیری نادرست اطلاعات ممکن است با توصیف استفاده‌کننده‌ی مورد نظر و استفاده‌ی مورد نظر از اطلاعات در ارتباط با فرا اطلاعات در گزارش‌های گواهی‌گری درباره‌ی درستی اطلاعات آورده شوند. ریسک درستی اطلاعات ممکن است با به کارگیری کنترل‌های اثربخش و اجرای روش‌های اطمینان‌بخشی روی اطلاعات و فرا اطلاعات مربوط به منظور اطمینان از پردازش درستی اطلاعات مد نظر قرار گیرد.

- ریسک طراحی اطلاعات دربرگیرنده‌ی ریسک‌های کژنمایی است که از شکست طراحی اطلاعات برای لحاظ کردن ریسک‌های موضوع مورد بررسی و استفاده سرچشمه می‌گیرد؛ و نیز ریسک‌هایی که در فعالیت‌های سرتاسر چرخه‌ی عمر اطلاعات روی می‌دهند. این ریسک در بردارنده‌ی ریسک این است که:

- الف- صفت/ویژگی که گزارش می‌شود:
۱. بازنمایی نادرستی از اطلاعات درخواستی باشد؛
 ۲. تاریخ گذشته باشد (زود یا دیر اندازه‌گیری شود)؛
 ۳. ناصحیح باشد؛
 ۴. سوگیری داشته باشند؛
 ۵. دقت ناکافی برای استفاده‌ی مورد نظر داشته باشد؛
 ۶. سطح تجمیع یا تجزیه‌ی ناکافی داشته باشد؛
 ۷. به دلیل عوامل کیفی و عدم اطمینان متناقض باشد/جانشین‌پذیر نباشد (بین معیارها یا بین اندازه‌گیری‌ها)؛ یا
 ۸. ناسازگار با هنجارها یا دیگر منابع باشد.

ب- پردازش اطلاعات از اندازه‌گیری تا گزارشگری، اشتباه‌هایی را به اطلاعات وارد کند؛

پ- انبارش اطلاعات موجب اشتباه‌هایی در اطلاعات شود؛ یا

- ت- بازایی اطلاعات اشتباه‌هایی را به اطلاعات وارد کند.
- ریسک چرخه‌ی عمر پردازش اطلاعات شامل ریسک‌هایی است که طی چرخه‌ی عمر قطعات مشخصی از اطلاعات ایجاد می‌شوند

الف) ایجاد یا شناسایی داده‌ها
ب) اندازه‌گیری
ج) مستندسازی یا ثبت
د) درون‌داد
ه) انبارش یا بایگانی

و) برون داد یا باز یابی

ز) استفاده

ح) امحاء

این ریسک‌ها می‌توانند از راه کنترل‌های تثبیت‌شده در فرایند طراحی تسکین و تخفیف یابند؛ ولی، هرگز به طور کامل قابل پیش‌گیری نیستند.

همه‌ی ریسک‌های بحث‌شده در بالا نشان می‌دهند درستی اطلاعات بستگی به درستی فرااطلاعات دارد. این ریسک‌ها و نوع آن‌ها باید هنگام گزارش اطلاعات در نظر گرفته شوند. بعضی از این ریسک‌ها را می‌توان از راه کنترل‌های اثربخش کاهش داد. در حالی که، بعضی دیگر از ریسک‌ها را می‌توان با به‌کارگیری راهبردهای تسکین ریسک، هم‌چون اجتناب از ریسک، مورد توجه قرار داد. مثلاً، ریسک‌های مربوط به درستی اطلاعات طی چرخه‌ی عمر اطلاعات را می‌توان از راه کنترل‌های پردازشی و محیطی اثربخش مورد توجه قرار داد. با این حال، اگر موضوع مورد بررسی واجد شرایط ارزش‌یابی در برابر معیارهای مناسب و در دسترس رانداشته باشد، فرد حرفه‌ای می‌تواند و بایسته است از ریسک کار مربوط به درستی اطلاعات از راه عدم پذیرش آن کار اجتناب کند.

معیارهایی برای اطمینان بخشی درستی اطلاعات

طبق استانداردهای حرفه‌ای، اظهارنظرهای مربوط به درستی اطلاعات بر طبق اندازه‌گیری یا ارزش‌یابی اطلاعات گزارش‌شده بر اساس معیارهای مناسب حاصل می‌شود. از آنجا که معیارها تا اندازه‌ی زیادی به فرااطلاعات مربوط هستند، شناسایی معیارها نیازمند تجزیه و تحلیل فرااطلاعات لازم برای شناخت موضوع مورد بررسی است.

اطلاعاتی که دربردارنده‌ی فرااطلاعات کامل است، می‌تواند گستره‌ی بزرگی از معیارهای ممکن برای ارزش‌یابی درستی اطلاعات یا گزارشگری درباره‌ی درستی اطلاعات را به دست دهد. مثلاً، اگر فرااطلاعات بیان کند اطلاعات طبق اصول حسابداری پذیرفته‌ی همگانی (استانداردهای حسابداری) تهیه‌شده است، پس می‌توان از این معیارها برای ارزیابی اطلاعات استفاده کرد.

مطابق بخش ۱۰۱.۲۴ استانداردهای گواهی‌گری معیارها باید مناسب باشند، یعنی، باید عینی، اندازه‌پذیر، کامل و ربط‌پذیر باشند. افزون بر این، معیارها باید تشخیص‌پذیر و مستعد ارزش‌یابی همسان یا یک‌نواخت - نه تنها بین دوره‌ها بلکه بین بنگاه‌ها یا شرایط مشابه- باشند. هم‌چنین، مهم است که معیارها را بتوان به روش‌های گردآوری شواهد مناسب کافی برای پشتیبانی از اظهارنظر یا نتیجه‌گیری ارائه‌شده در گزارش مرتبط ساخت. هم‌چنین، سنججه‌های (وزان) مورد نیاز باید انتخاب شوند که ریسک‌های پیش‌گفته را شناسایی کرده باشند.

بخش ۱۰۰ اصول خدمات اعتمادبخشی، با عنوان معیارها و مثال‌های تشریحی برای امنیت، دسترسی‌پذیری، درستی پردازش، محرمانگی و حریم شخصی (راهنامه‌های عمل فنی انجمن حسابداران عمومی گواهی‌شده‌ی آمریکا)، معیارهایی را مقرر می‌کند که در گزارشگری درباره‌ی سامانه‌های اطلاعاتی استفاده می‌شوند. چون این معیارها از راه کنترل‌های حاکم در در سامانه‌ی اطلاعات

احراز می‌شوند بنابراین، این نشریه دربردارنده‌ی کنترل‌های نمونه و تمثیلی برای این معیارها است. از آنجا که این نشریه گزارشگری درباره‌ی سامانه‌ها را مد نظر قرار می‌دهد، از این معیارها می‌توان برای گزارشگری درباره‌ی سامانه‌های دربرگیرنده‌ی اطلاعاتی که موضوع مورد بررسی کار اطمینان بخشی هستند، استفاده کرد.

اهمیت

در بررسی درستی اطلاعاتی غیر از صورت‌های مالی، پرسش از اهمیت به میان می‌آید - اهمیت چگونه در متن سایر اطاعتی به غیر از صورت‌های مالی اندازه‌گیری می‌شود؟ مفهوم اهمیت به طور بنیادی در هر کار گواهی‌گری یکسان است. یک قلم در صورتی بااهمیت درنظر گرفته می‌شود که نیاوردن یا کژنمایی بتواند آن قلم بر تصمیماتی که استفاده‌کنندگان بر مبنای آن اطلاعات می‌گیرند، تاثیر بگذارد.

اندازه‌های اهمیت برای صورت‌های مالی گوناگون است؛ مثلاً ممکن است ۵٪ سود خالص یا ۲٪ جمع دارایی‌ها باشد. برای دیگر اقلام مالی که به پول رایج بیان می‌شوند، بزرگای اهمیت اغلب در همان دامنه است. مثلاً اگر اظهارنظری در مورد فروش گزارش شود، اهمیت مورد استفاده‌ی حسابرس می‌تواند جایی در همان دامنه‌ی ۲٪ باشد. وقتی کار بر روی ذرات کوچک‌تری از داده‌ها اجرا می‌شود، مانند عناصر داده‌ها یا احاد تراکنش‌ها، از یکسانی پیروی خواهد شد. درصد دقیق مورد استفاده همواره تابع قضاوت حرفه‌ای است.

جنبه‌ی دشوار تر اهمیت این است که نه تنها کمی، بلکه کیفی نیز هست. برخی اقلام ممکن است به لحاظ کیفی بی‌اهمیت باشند، اما به لحاظ کمی، بااهمیت باشد. مثلاً یک اشتباه کوچک در ثبت دفتر ممکن است توسط حسابرس کشف شود. این مقدار، کسری از اهمیت کمی است اما بر نتیجه‌ای که انتظارات تحلیل‌گران یا پیش‌بینی مدیران را تحقق می‌بخشد تاثیر دارد. این اشتباه احتمالاً به لحاظ کیفی بااهمیت است. اهمیت کیفی مانند اهمیت کمی، نیز موضوعی است که تابع قضاوت حرفه‌ای فرد است.

به دلیل دشواری تعیین اهمیت برای اطلاعات در کارهای گواهی‌گری، این یک نمونه‌ی خوب برای افشای اهمیت در گزارش‌های گواهی‌گری است. نبود این اطلاعات برای استفاده‌کنندگان این گزارش‌ها، مطلوب نخواهد بود، زیرا این استفاده‌کنندگان به سختی می‌دانند که چگونه اهمیت در کار گواهی‌گری تعیین شده است. برای حسابرسی‌های صورت‌های مالی، روش‌های تعیین اهمیت، به خوبی مقرر شده است. با این حال، کارهای گواهی‌گری در مورد سایر اطلاعات، حوزه جدیدی است و فهم‌پذیری استفاده‌کنندگان می‌تواند با اطلاعاتی درباره‌ی اهمیت ارتقا یابد.

تحویل گزارش

اطلاعات ممکن است بر روی تارنما نمایش داده شود، توسط یک استفاده کننده استخراج شود، و در متنی دیگری بازاستفاده شود. این اطلاعات ممکن است در گزارش تحلیل گر انعکاس یابد یا در سامانه‌ی یک کاربر بارگزاری شود و سپس به طرق مختلف

به کار گرفته شود. استفاده‌کنندگانی که یک قلم اطلاعات مجزا یا حتی یک نماگر عملکردی را استخراج می‌کنند، لزوماً نمی‌دانند که یک گزارش گواهی‌گری در ارتباط با این اطلاعات وجود دارد. نیاز به روش‌هایی برای آگاهی‌بخشی استفاده‌کنندگان مبنی بر وجود چنین گزارش‌ی درباره‌ی اطلاعات است. بنابراین نیاز به گزارشگری الکترونیکی به میان می‌آید. چند روش برای ارائه‌ی الکترونیکی گزارش‌ها وجود دارد. این روش‌ها عبارت‌اند از:

الف- تهیه‌ی یک یو آر ال (URL) برای محل یک گزارش

ب- برچسب‌گذاری اطلاعات با یک گزارش یا یک عطف یو آر ال به گزارش

ج- استفاده از نشر الکترونیکی ایمن

گزارش‌های الکترونیکی برچسب‌گذاری شده، این مزیت افزوده را دارند که می‌توانند از ماشین به ماشین و از پایانه به پایانه انتقال یابند و ممکن است با استفاده از ابزارهای الکترونیکی خوانده شوند. وقتی از یک یو آر ال برای گزارش استفاده می‌شود، باید به طور مناسبی ایمن شده باشد.

در برخی موارد، افراد حرفه‌ای ممکن است علاقمند باشند بدانند که چرا گزارش به درستی استفاده نمی‌شود یا به درستی ارائه نمی‌شود. استفاده‌کنندگان این گزارش ممکن است علاقمند به کسب اطمینان از این باشند که گزارش ارائه شده، همان گزارشی است که فرد حرفه‌ای منتشر کرده است. در چنین مواردی، افراد حرفه‌ای باید گزارش را با استفاده از روش‌های نشر الکترونیکی ایمن شامل ترکیبی از به رمز درآوری و گواهی‌های دیجیتالی امضا کنند که تایید خواهد کرد واقعاً فرد حرفه‌ای گزارش را صادر کرده است. استفاده از نشر الکترونیکی ایمن همچنین به تثبیت موارد زیر کمک می‌کند:

۱. تجویز - نشر گزارش، مجوز مناسبی دارد؛ از طریق مهر تاریخ، می‌توان تعیین کرد که هر گونه امضای استفاده شده در آن زمان مناسب بوده است، حتی اگر امضاکننده کارش و مقام‌اش تغییر یافته باشد یا سازمان را ترک کرده باشد.
۲. تایید - هویت صادرکننده و اطلاعات در گزارش، انعکاس گر صادرکننده واقعی و ادعاهای واقعی انجام شده توسط صادر کننده است.
۳. درستی - گزارش و اطلاعات از زمان انتشار اولیه تا کنون به شیوه‌ی مجاز تغییر نکرده است.
۴. عدم انکار - صادرکننده نتواند انکار کند که گزارش را صادر نکرده است و گیرنده نیز نتواند انکار کند که گزارش را دریافت نکرده است.

پی نوشت:

1-Information integrity
2-metrics

منبع:

AICPA, Information Integrity, Assurance Services Executive Committee, Trust Information Integrity Task Force, January 2013.

امیر پور یانسب: سردبیر

ابراهیم ابراهیمی: دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه تهران و مدرس دانشگاه